

Més que ocells

Per **Mercè Morató**
Dibuixos de Cati Artigues

Els ecosistemes marins de la zona costanera, per més a prop que els tenim, segueixen sent uns grans desconeguts per a la gran majoria de ciutadans de les Illes Balears. Amb aquest article es pretén acostar la mar i el seu valor a tot lector que vulgui estar en remull una estona i disfrutar del divers paisatge submarí que ens envolta i d'alguns dels seus actors més coneguts.

Estem envoltats d'aigües transparents on la llum arriba fins a uns 45 metres de fondària, però l'ambient de més fàcil accés per a tots els observadors de la mar està format pels fons

poc profunds de roca i arena, i en aquests és on amb paciència i ulls ben oberts hi podem veure gran quantitat d'organismes en un espai reduït.

Un dia qualsevol d'estiu, no més amb una careta i un tub podem veure fàcilment alguns dels peixos més freqüents de les nostres costes, sobretot si els sabem cercar al seu hàbitat preferencial, com ara les salpes, oblades, esparralls, donzelles, vaques, etc. Fins i tot si feim un recorregut que combini praderies de Posidonia oceanica, fons de roques i taques de fons arenosos podrem difrutar d'un paisatge submarí

amb gran varietat d'organismes, de formes i de colors.

Si ens endinsam dins una pradera de Posidonia oceanica, no fa falta submergir-se massa per poder observar salpes (Sarpa salpa), esparralls (Diplodus annularis) o vaques (Serranus scriba). Les praderies pareixen un bosc submarí on no hi passa res, però si som capaços d'observar amb deteniment podrem veure un grup de salpes amb el seu cos platejat ple de línies grogues tant característiques menjant, o la taca negra a l'inici de l'aleta caudal d'un esparrall, o una territorial vaca serrana de cap rosat

amb línies fosques i una taca blava ventral visible als adults.

Però no només hi ha peixos als alguers, ja que hi viuen molts organismes, i molts altres hi van a cercar refugi, a alimentar-se

o a reproduir-se. Així, també es poden observar moltes algues i animals adherits a les fulles, els anomenats epífits, com ara briozous o hidrozoous, i amb molta sort també hi podrem veure una estrella de mar de cos pla, que no

sobrepassa els 1,5 cm de diàmetre anomenada Estrella de capità petita (Asterina pancerii), endèmica de la Mediterrània i que s'inclou al Catàleg espanyol d'espècies amenaçades (CAIB, Servei de protecció d'espècies); sense

Peixos a la vorera

Vaca (*Serranus scriba*)

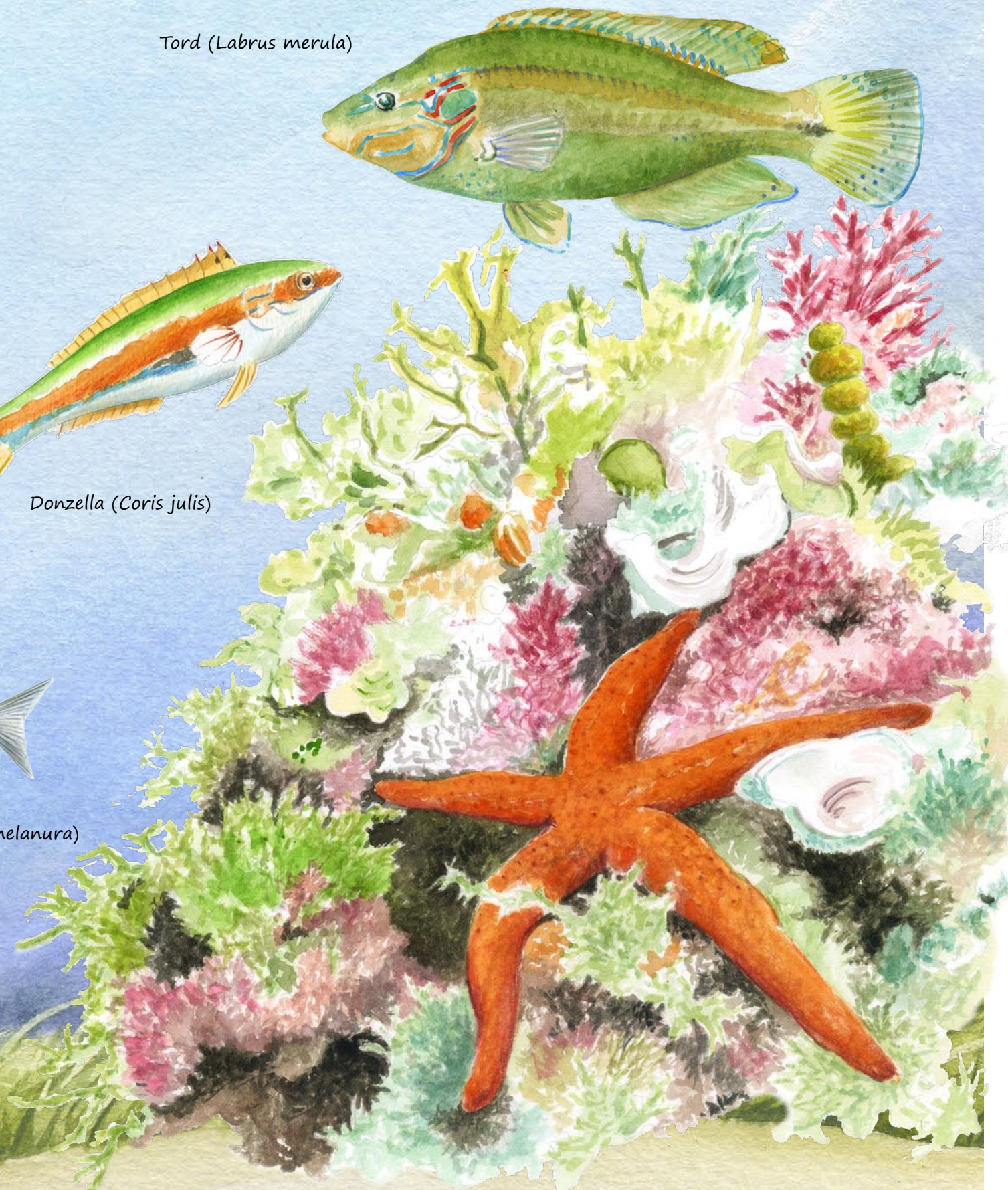

Oblada (*Oblada melanura*)

Donzella (*Coris julis*)

Tord (*Labrus merula*)

deixar de banda l'estrella de mar més coneguda per tots, l'estrella vermella (*Echinaster sepositus*), molt comú a fons rocosos també. Les praderies són també l'espai més propici per a observar alguna nacra (*Pinna nobilis*), un mol·lusc bivalve endèmic de la mediterrània i alhora el més gran, una espècie bioindicadora de la qualitat de l'aigua de gran bellesa i que està catalogada com a Vulnerable pel Catàleg espanyol d'espècies amenaçades i prohibida la seva recol·lecció.

Alguns dels alguers, com els que hi ha entre Eivissa i Formentera, foren declarats l'any 1999 Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO, i al 2006 es va descobrir que una planta de posidònia de la zona és l'organisme viu més gros i vell del món (CSIC).

Es diu que les praderies són la comunitat clímax de la mediterrània, aquelles amb major grau de complexitat i desenvolupament de l'ecosistema.

A més, mirant lluny a la columna d'aigua és segur que podem observar alguna oblada (*Oblada melanura*), de cos pla-

tejat i amb una taca negra envoltada de blanc amb forma de sella a l'inici de l'aleta caudal; que amb menys freqüència també podrem veure als alguers i entre les roques.

Un lloc molt interessant per estar una estona amb ulleres i tub són també els fons superficials rocosos, on podem veure molts organismes que cerquen refugi entre les roques o hi viuen fixats. Aquest tipus de fons és ple de peixos de diferents mides que estan constantment pendents de possibles preses, i es on podem veure més fàcilment els colors llampants de la donzella (*Coris julis*) que presenta dues coloracions, una per a les femelles i mascles joves i una per als mascles adults, tot i que són els mascles adults els que solen cridar més l'atenció per la seva coloració verdosa del llom, el ventre blanc o groguenc, i una franja transversal taronja en ziga-ziga; també és habitual als alguers de posidònia. També hi podrem trobar algun fadrí (*Thalassoma pavo*) de lluents colors, algun tipus de cabot camuflat amb el fons, o fins i tot algun pop roquer (*Octopus vulgaris*), entre molts d'altres.

Les roques són un ambient molt divers i colorit que sempre sorprèn a qui sap mirar amb deteniment, només cal anar alerta on posam els peus per no trepitjar sense voler algun eriçó o alguna anèmona.

Segons la guia il·lustrada essencial de fauna i flora de la mar Mediterrània (Ballesteros & Llobet, 2015), la Mediterrània occidental és més rica en espècies que l'oriental, i a les Illes Balears hi ha zones especialment remarcables com Cabrera, Formentera, els illots de Ponent d'Eivissa i Formentor a Mallorca. I on trobarem amb més facilitat gran part dels peixos citats serà en aquelles zones menys afectades per l'acció antròpica, que solen ser les que contenen major diversitat.

Bibliografia consultada:

Enric Ballesteros i Toni Llobet, 2015. La guia il·lustrada essencial. Fauna i flora de la mar Mediterrània. BRAU.

Servei de protecció d'espècies, Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca: espècies marines protegides.

CSIC. La mar a fons. Guia didàctica.

Salpes (*Sarpa salpa*)

Quadern de camp

Per **Steve Nicoll**

Hortolà menut, *Emberiza pusilla*

Feb 23 S'observa un exemplar d'hortolà menut, *Emberiza pusilla*, a prop de Maó, Menorca, juntament amb un grup d'hortolans de canyet, *Emberiza schoeniclus*. Es mantenen per la zona al manco fins al dia 16 de març. Aquesta espècie és considerada rara a Espanya. Joan Florit.

Abr 02 S'observa un mascle de papamosques de collar *Ficedula albicollis* a la Vall de Bóquer. Es tracta d'una rara a Espanya. Hugh Mathews.

Abr 02 Tenim un bon començament de la migració prenupcial: S'observen dos exemplars d'arpella russa *Circus macrourus* el mateix dia, ambdós en migració cap al nord. El primer al Parc Natural de s'Albufera de Mallorca (Esteve Gallardo) i el segon a Cases Velles, Pollença, Mallorca (Lalo Ventoso i Juanjo Bazán). Recentment aquest rapinyaire ha deixat de considerar-se rara en l'àmbit estatal, quedant sols com a rara local a Balears.

Arpella russa, *Circus macrourus*

Abr 04 S'anellen dos exemplars de busqueret emmascarat, *Sylvia hortensis*, durant la campanya de migració prenupcial de l'Illa de l'Aire, Menorca. La primera el dia 4 d'abril i la segona el dia 24 d'abril. Aquesta espècie, considerada rara a Balears, ha estat sempre present durant les darreres campanyes (SOM).

Busqueret emmascarat, *Sylvia hortensis*

Abr 08 Per segona vegada aquest any s'ha citat a Mallorca un possible híbrid que presenta característiques comunes d'agró blanc, *Egretta garzetta*, i d'agró d'escull, *Egretta gularis*. L'observació fou a la Reserva Natural de s'Albufera, Pollença, Mallorca. Carlos López-Jurado i Xavier Gassó.

Abr 09 Observació d'un busqueret xerraire *Sylvia curruca* al Parc Natural de sa Dragonera, Andratx, Mallorca. Rara a Espanya. Miguel McMinn.